

Täysistunto

Keskiviikko 21.11.2018 klo 14.01—17.54

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rikoslain 17 luvun, ulkomaalaislain 185 §:n ja aluevalvontalain 44 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 146/2018 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 6/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö LaVM 6/2018 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

17.02 **Kari Tolvanen kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan rikoslakiin lisättäväksi uusi säännös maahantulokiellon rikkomisesta. Mainittuun rikokseen syyllistyisi se, joka tulee Suomeen, vaikka hänelle on määrätty voimassa oleva maahantulokiello. Maahantulokiello voi olla Suomen määräämä tai — tiettyjä maahantulokiellon rikkomisia koskien — myös toisen Schengen-valtion määräämä. Ehdotettavan rangaistusasteikon mukaan maahantulokiellon rikkomisesta tuomittaisiin sakkoa tai enintään yksi vuosi vankeutta. Valtionrajarikosta ja ulkomaalaisrikkomusta koskeviin rangaistussäännöksiin tehtäisiin muutokset, joiden perusteella maahantulokiellon rikkojaa ei enää voitaisi tuomita valtionrajarikoksesta, lievistä valtionrajarikoksesta tai ulkomaalaisrikkomuksesta. Uudella rangaistussäännöksellä saataisiin kaikki maahantulokiellon rikkomiset yhtenäisen rangaistusasteikon alle ja täsmennettäisiin maahantulokielloa rikkovien rangaistavien tekojen tunnusmerkistöä.

Arvoisa puhemies! Valiokunta perustelee mietintöään lyhyesti seuraavasti: ”Maahantulokiellon rikkomisen rangaistavuus ei ole lainsäädännöllinen uutuus. Nykyisin maahantulokiellon rikkomisiin sovelletaan lähes yksinomaan ulkomaalaisrikkomusta koskevaa ulkomaalaislain 185 §:n 1 momentin 4 kohtaa, joka mahdollistaa vain sakkorangaistuksen määräämisen. Joissakin tapauksissa sovellettaviksi voivat tulla myös valtionrajarikosta ja lievää valtionrajarikosta koskevat rikoslain 17 luvun 7 §:n 1 momentin 1 kohta ja 7 a §:n 1 momentti. Valtionrajarikoksesta on mahdollista tuomita sakkoa tai enintään yksi vuosi vankeutta. Ulkomaalaisrikkomusta ja valtionrajarikosta koskevia mainittuja kohtia ehdotetaan muutettavaksi niin, että maahantulokiellon rikkomiseen ei enää sovelleta ulkomaalaisrikkomusta, valtionrajarikosta tai lievää valtionrajarikosta koskevia säännöksiä.”

Hallituksen esityksessä esitetyistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella lakivaliokunta pitää ehdotettuja säännöksiä tarpeellisina ja tarkoituksenmukaisina. Lakivaliokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin:

Pöytäkirjan asiakohta PTK 118/2018 vp

Ensinnäkin muutama sana rangaistusasteikosta, herra puhemies. Esityksessä muutettavaksi ehdotettu rikoslain rangaistusasteikko on ehdotuksen mukaan sakko tai enintään yksi vuosi vankeutta. Esityksen perusteluista ilmi käyvin tavoin lainsäädäntöhankkeen taustalla ovat hallituksen hyväksymät maahanmuuttopoliittiset toimenpiteet, joissa todettiin eräänä kansallisena toimenä se, että ulkomaalaiselle määrätyn maahantulokiellon rikkomuksen seurauksena tulisi olla mahdollisesti myös vankeusrangaistus, kuten myös muissa Pohjoismaissa jo on. Lisäksi taustalla on hallituksen julkaisema turvapaikkapoliittinen toimenpideohjelma, jonka mukaan maahantulokiellon rikkomisesta säädetään seuraamukseksi vankeusrangaistus. Lakivaliokunta toteaa, että edellä mainitun kaltaiset poliittiset toimenpideohjelmat eivät voi määrittää rangaistavaksi säädetyn teon rangaistusasteikkoa. Vaikka nyt käsiteltävä lainsäädäntöhanke on käynnistynyt toimenpideohjelmista, ei niiden tule määrittää lopputulosta. Maahantulokiellon rikkomista koskevan rangaistussäännöksen rangaistusasteikko on arvioitava itsenäisesti ja valmisteltava tavanmukaisten lainvalmisteluperiaatteiden mukaisesti. Valiokunta painottaa, että rangaistusasteikkoa arvioitaessa ja uudesta rangaistusasteikosta säädettäessä on huomioon otettava kysymyksessä olevan rikoksen ajateltavissa olevien ilmenemismuotojen osoittama teon paheksuttavuus, vahingollisuus ja vaarallisuus sekä tekotyypin ilmentämä tekijän syyllisyys.

Huomioon tulee siis ottaa rikoksen rangaistusarvo. Rangaistusseuraamuksen ankaruuden tulee olla oikeassa suhteessa teon moitittavuuteen, ja rangaistusjärjestelmän kokonaisuudessaan tulee täyttää suhteellisuuden vaatimukset. Valiokunta katsoo, että rangaistusasteikon laajuuden tulee olla asianmukainen vakavuudeltaan eriasteisten tekojen kattamiseksi. Rangaistusasteikko tulee mahdollisuuksien mukaan suhteuttaa muiden vastaavien rikosten rangaistusasteikkoihin. Rangaistusjärjestelmän sisäinen johdonmukaisuus edellyttää, että yleisesti moitittavuudeltaan toisiinsa rinnastettavien tekojen rangaistusasteikot mahdollisimman pitkälle vastaavat toisiaan. Valiokunta katsoo, että hallituksen esityksessä on asianmukaisesti vertailtu useiden rikosten rangaistusasteikkoja tämän näkökohdan huomioimiseksi. Arviosta on pääteltävissä, että maahantulokiellon rikkomisesta määrättävä yhden vuoden enimmäisrangaistus olisi rangaistusjärjestelmän sisäisen johdonmukaisuuden kannalta asianmukainen. Valiokunta kiinnittää huomiota myös siihen, että Suomen rangaistusjärjestelmässä yhden vuoden enimmäisrangaistus ei ole erityisen ankara.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen perustelujen mukaan maahantulokiellon rikkojien osalta erottautuvat tapaukset, joissa kieltoa rikkovat tulevat maahan tarkoitukseenaan tehdä täällä rikoksia. Esimerkiksi tällaisessa tilanteessa voi olla kyse teon motiivin paheksuttavuudesta. Maahantulokielto on jo alun perin saatettu määrätä tällaiselle henkilölle hänen yleiselle järjestykselle tai turvallisuudelle aiheuttamansa uhan vuoksi. Valiokunta katsoo, että tällaisessa tilanteessa vankeusrangaistuksen määrääminen saattaa olla perusteltua, joskin rikoskokonaisuudesta riippuu, mikä vaikutus maahantulokiellon rikkomisesta tuomittavalla rangaistuksella tulee olemaan rikoslain 7 luvun säännösten mukaisesti määrättyssä yhteisessä vankeusrangaistuksessa.

Edellä selostetun perusteella sekä esityksen perusteluja ja saamaansa selvitystä kokonaisuutena arvioituaan lakivaliokunta katsoo, että valtionrajarikosta vastaava yhden vuoden vankeusrangaistusuhka on ehdotetun rikoslain 17 luvun 7 b §:n maahantulokiellon rikkomisen osalta perusteltu ja oikeasuhtainen. Pykälän yksityiskohtaisista perusteluista ilmi käyvin tavoin tuomitaan vastaavan rangaistusasteikon omaavista rikoksista kuitenkin oikeuskäytännön mukaan pääsääntöisesti sakkoa. Valiokunta painottaa, että vankeusrangais-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 118/2018 vp

tuksen tuomitseminen maahantulokiellon rikkomisestakin edellyttäisi tekoon liittyviä ta-
vanomaisesta poikkeavia, paheksuttavia piirteitä.

Arvoisa puhemies! Valitettavasti tämä lakivaliokunnan mietintö ei ollut yksimielinen
vaan siihen sisältyy hylkäysehdotuksen sisältävä vastalause, ja lakivaliokunta itsekin pää-
tösehdotuksessaan esittää kolmea lakia muutettavaksi.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 146/2018 vp sisältyvien 1.—3. lakieho-
tuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.